

DİSİPLİN OLUŞTURMA VE KURAL GELİŞTİRME

Sınıflar, öğrenme-öğretme etkinliklerinin gerçekleştirilmesi amacıyla oluşturulmuş özel alanlardır. Bu alanlarda eğitimsel amaçlar gerçekleştirilir. Eğitimsel amaçların gerçekleşebilmesi için öğrenme sürecinde bir düzene gereksinim vardır. Bu düzeni tehdit eden her türlü değişken, sınıf içerisinde öğrenme sürecini olumsuz etkilemekte, kayıplara yol açmaktadır. Öğrenme düzeninin sağlıklı bir şekilde oluşturulması disiplin kavramı ve buna bağlı olarak kural kavramını karşımıza çıkarmaktadır.

Disiplinin amacı, belirli amaçlarla bir araya gelmiş insanların, söz konusu amaçları daha iyi gerçekleştirebilmek için konulmuş kurallara uyumunu sağlamaktır.

Disiplin; öğrenmeyi sağlayıcı bir sınıf ortamının yaratılması amacıyla, kural koyma ve istenmeyen davranışların önlenmesini de içeren daha genel bir kavramdır. Disiplinin temel amacı, öğrenmeyi kolaylaştırmaktır.

Disiplin ve Önemi

- Disiplin kontrol etmek değildir.
- Disiplin kavramı çoğu kez ceza kavramı ile eş tutulmaktadır. Oysa disiplin ceza ile karıştırılmamalıdır.
- Disiplin başkaları tarafından işbirliğine kapalı, saldırgan ya da diğer engelleyici tepkilere maruz bırakılmış insanların haklarını korumaya yöneliktir.

Yapıcı disiplin

Yapıcı disiplin anlayışında öğretmenin istenmeyen davranışlara tepkisi, istenmeyeni azaltmak ve isteneni çoğaltmak biçiminde ifade edilebilir. Temel amaç, istenmeyen davranışların meydana gelme riskini azaltmak, sınıf içi disiplini bozan davranışları çabuk ve etkili şekilde zayıflatmak ve aynı zamanda iyi davranışı güçlendirmektir.

Disiplin problemlerini etkileyen olgular

(son 30-40 yıl)

- Bilgi patlaması ve otoriteye saygının azalması,
- Şiddetin medyatikleşmesi,
- Aile yapısının değişmesi
- Öğretmenlerin bilgilerinin yetersiz kalması
- Farklı ailelerden, toplumsal statülerden gelen ve bireysel özellikleri farklılıklar gösteren çok sayıda öğrencinin uzun bir süre bir arada bulunması

Okullarda Disiplin Sorunlarına Kaynaklık Eden Durumlar

- * Yaşantıya yönelik olmayan öğretim
- * Düşünme becerilerini öğretmede yetersizlik
- * Gerçek olmayan yüksek başarı beklentisi
- * Yarışmacı sınıf ilişkiler dokusu
- * Yanlış disiplin süreçleri kullanma

Sınıftaki Disiplin Sorunlarının Olası Sonuçları

- Sınıf düzeninin engellenmesi
- Failin kendi öğreniminin engellenmesi
- Diğer öğrencilerin öğreniminin engellenmesi
- Diğer öğrencilerde fiziksel, duygusal huzursuzluk
- Öğretmede ilerlemiş gerginlik düzeyleri
- Öğretmenin ya da öğrencinin kontrolsüz tepkisine kulak misafiri olan öteki sınıfların karışması
- Öğretmenin ya da öğrencinin malının zarar görmesi

Öğrencilerden Kaynaklanan Disiplin Sorunları

Öğrencilerin kontrolsüz disiplin sorunları	Öğrencilerin aşırı kontrollü disiplin sorunları
Sınıfta	Sınıfta
* Sınıfa gürültülü bir biçimde girmek	* Yeni durumlara karşı korku içinde olmak
* Başkalarına bağırarak	* Çekingencilik
* Otururken sıraya vurmamak	* Uç noktada utangaçlık
* Komik olmaya çalışmak	* Seçici dilsizlik
* Derste çevresine dönmek	* Aşırı akademik çalışmalar
* Sınıfta söz almadan konuşmak	* Sıklıkla hayallere dalma
* Sandalyeleri sallamak	* Yersiz kaygılanma
* Arkadaşlarla konuşmak ve fısıldaşmak	* "Başka bir dünyada kaybolmuş" görünmek
* Sınıfta izinsiz dolaşmak	* Zayıf öğrenme dürtüsü

1

Öğrencilerin kontrolsüz disiplin sorunları	Öğrencilerin aşırı kontrollü disiplin sorunları
* Başkalarının dikkatini dağıtmak	* Takıntılı ya da içsel duyuların esiri olma
* Sırayı dizlerle kaldırmak	* Gereğinden fazla kesinlik
* Şarkı söylemek ya da mırıldanmak	* Kılı kırk yarma
* Sürekli nesnelere oynamak	* Akademik performansa ilişkin yersiz kaygı
* Sınıfta etrafa uçaklar fırlatmak	* Aşırı "Mükemmel" öğrenci olma isteği
* Öğrencilerin çalışmasına müdahale etmek	* Kabul görme ve övgüye zayıf tepki verme
* Öğrencileri kızdırmak ve onlara sataşmak	* Seslenildiğinde yanıt vermede başarısızlık

1

Öğrencilerin kontrolsüz disiplin sorunları	Öğrencilerin aşırı kontrollü disiplin sorunları
* Huysuzluk patlamaları sergilemek	* Sınıf öğretmenine aşırı bağlanma
* Diğer öğrencilerin sahip olduklarını çalmak	* Hiçbir biçimde yardım rica etmeme
* İlgisiz yorumlarda bulunmak	* Göz göze gelmeme
* Öğrencilerin veya öğretmenin malına zarar vermek	* Sıklıkla bir cümlenin ortasında iken konuşmanın kesilmesi
* Sınıftan kaçmak	* Sorulara ilgisiz yanıtlar verme
* Okul üniforması vb. ile ilgili kuralları çiğnemek	* Soruları yanıtlarken uç noktada gerginlik
* Derslere geç kalmak	* İşten kaçınma

1

Öğrencilerin kontrolsüz disiplin sorunları	Öğrencilerin aşırı kontrollü disiplin sorunları
Sınıf Dışında	Sınıf Dışında
* Küstah ya da münasebetsiz ifadeler kullanmak	* Diğer öğrencilerle bağlantı eksikliği
* Diğer öğrencilere kabadayılık taslamak	* Yalnız kalmak
* Sigara içmek	* Okul oyunlarından uzak durma
* Okul koridorlarında yarışmak	* Ders aralarında ayrı durma
* Öğretmenleri ve diğer öğrencileri taciz etmek	* Okul etkinliklerinde yer almama
* Okul malına zarar vermek	* Arkadaşsızlık

1

Öğretmenlerden Kaynaklanan Disiplin Sorunları

Öğretmenlerin kontrolsüz disiplin sorunları	Öğretmenlerin aşırı kontrollü disiplin sorunları
* Öğrencilere bağırarak	* Utangaç ve sıkılgandırılar
* Öğrencilere emretmek, hükmetmek ve onları kontrol etmek	* Edilgendirler
* Alaycılığı ve küçümsemeyi kontrol aracı olarak uygulamak	* Çekingendirler
* Dalga geçmek, azarlamak, eleştirmek	* Memnun etmek için aşırı kaygı içindedirler
* Öğrencileri "donuk", "zayıf", "tembel" vb. olarak nitelemek	* Hayır demekte zorlanırlar

1

Öğretmenlerin kontrolsüz disiplin sorunları	Öğretmenlerin aşırı kontrollü disiplin sorunları
* Öğrencileri fiziksel olarak tehdit etmek	* Mükemmeliyetçidirler
* Öğrencilere dik dik bakmak	* Değişimden nefret ederler
* Öğrencilerin üzerine yürümek ve onları iteklemek	* Öğrencilerin kendilerinden hoşlanmalarını isterler
* Öğrencilere karşı sert olmak Yanlışlar için asla özür dilememek,	* Öğrencilerden korkarlar
* "Ceza olarak fazladan okul çalışması ya da "aynı satırı defalarca yazma ödevi" vermek	* Meslektaşlarının kendilerine dair görüşlerinden kaygılıdır

1

Öğretmenlerin kontrolsüz disiplin sorunları	Öğretmenlerin aşırı kontrollü disiplin sorunları
* Öğrencileri gözden çıkarmak	* Öğrencilerin istenmeyen davranışlarına göz yumarlar
* Konu iyice öğrenilmeden diğer derse geçmek	* Sınıf yönetimine ilişkin sorunları açığa vurmazlar
* Bir öğrenciyi bir başkası ile karşılaştırmak	* Derslere hazırlanırken gereğinden fazla çaba harcarlar
* Yargılayıcılık, içe dönüklük	* Kayıtsızdırlar (Denemekten vazgeçmişlerdir)
* Gözde öğrencilere sahip olmak, bazı öğrencileri sevmemek	* Sağı solu belli olmayan, tutarsız kişilerdir

1

Öğretmenlerin kontrolsüz disiplin sorunları	Öğretmenlerin aşırı kontrollü disiplin sorunları
* Öğrencilere karşı kabalık, Öğrencilere hakaret etmek	* Sınav sonuçları üzerine yersiz endişe duyarlar
* Dersin ortasında sınıftan ayrılma	* Kendilerini aşırı derecede öğretmeye adanmışlardır
* Dersler için hazırlanmamak, Zamanı ziyan etmek	* Kendilerini aşırı derecede öğretmeye adanmışlardır

1

SINIF YÖNETİMİNDE KURAL OLUŞTURMA

"Kural, davranışlarımıza yön veren, uyulması gereken ilke" olarak tanımlanmaktadır. Sınıf açısından bakıldığında kural "öğrencilere sınıfta hangi davranışın kabul edilebilir hangi davranışın kabul edilemez olduğunu açıklayan yargı" olarak açıklanmaktadır. Kural, davranışa yönelik genel beklentiler ya da standartlardır.

Kurallar, önceden verilmiş hazır kararlardır. Deneyimlere dayanarak, gelecekteki belirli durumlarda nelerin nasıl yapılmasının iyi olacağını, nelerin beklendiğini, uyulmadığında nelerin olacağını açıklayarak, işleri kolaylaştırır.

Öğrencinin Kurallara Uymasını Kabul Etmesini Etkileyen Faktörler

- Öğrenciler sınıf ortamında uygulanabilecek davranış ölçütlerinin geliştirilmesine ihtiyaç duymaktadırlar.
- Kurallar mevcut durumu açıklığa kavuşturmaya çalışmaktadırlar.
- Davranışlara ilişkin beklentilerin açıklığa kavuşturulması büyük önem taşımaktadır.
- Kurallar, sınıf içi davranış beklentilerini açıklığa kavuşturmaktadır.
- Öğrenci kurallara uyduğunu göstererek diğer sınıf üyeleri tarafından kabul görmektedir.
- Kurallar, bazen öğrencinin okul dışında edindiği değer ve normlarla çatışmaktadır. Bu durumda kurallar öğrenci davranışlarına yol göstermektedir.
- Kurallara uyan öğrenci, ailesi ve arkadaşları tarafından kabul görmektedir

Sınıfta Disipline İlişkin Yaygın Yanlış İnanışlar

- * Öğrenciler kısa süre içerisinde nasıl davranması gerektiğini bilmelidir.
- Kurallar üzerinde duracak fazla zamanım yok, çünkü kuralları yerleştirmek mücadeleye gerektirir.
- Kuralları ilk günden bildirmeme rağmen öğrencilerin kurallara neden uymadıklarını anlayamıyorum.
- Kural öğretimi kesin olarak bir sorundur.
- Öğrenciler sınıf kurallarını sevmezler ve uymazlar.
- Eğer kural koyarsam öğrenciler benden hoşlanmazlar.

Kurallar Koymanın Sağlayacağı Yararlar

- ❖ Kurallar herkes için olduğundan, yansızlığı sağlar, kişisel isteklerle ilgili sapmalara hayır deme olanağı verir.
- ❖ Bireysel üstünlüğe gerek kalmadan, yöneticinin yetkisinin benimsenmesini kolaylaştırır, astların, eziklik duymadan emirleri kabul etmesini olası kılar.

- ❖ Ödül ve cezayı kişisellikten çıkarır, kabul edilebilir hale koyar.
- ❖ İnsanları göreve yöneltir, değerlendirme ölçütü olurlar.
- ❖ Kurallar, sınıfta öğretmenin karar gereksinimini, öğrencinin yönlendirme aramasını azaltırlar.
- ❖ Kendisinden nelerin beklendiğini, neleri yapmasının istenmediğini, bunların sonuçlarını önceden bilen öğrenci, davranışlarını düzenlemeye yöneltir.

Kural Oluşturmanın Doğurabileceği Sakıncalar

- ❖ Kuralların aşırı katılıkta izlenmesi, tekdüzelik, can sıkıntısı, hatta haksızlık yaratır,
- ❖ Değişik durumlarda gösterilmesi gereken esnekliği önler,
- ❖ İlişkileri mekanikleştirir, morali düşürüp örgüt iklimini bozabilir.
- ❖ Kurallara sıkı sıkıya bağlılık, amaçlarla araçların yer değiştirmesine neden olur.
- ❖ Kurallar araç olmaktan çıkar, kurala uymak amaç olur.
- ❖ Kurallar, beklenen davranışın en alt düzeyini belirttiğinden, kişilerde kayıtsızlık, çaba düşüklüğü yaratabilir, birey, kuralın belirttiğinden fazlasını, iyisini yapmaktan kaçınabilir.
- ❖ Kurala uyulması yeterli sayılınca, örgütün düzeltme ve gelişme yeteneği zayıflayabilir.
- ❖ Kuralların çok olması da beklentileri çoğaltıp davranışları sınırlandırarak gerilim yaratır, bu da gerilime karşı yeni kuralları gerektirerek kısır bir döngüye götürür

Sınıflar İçin Kural Geliştirmenin Basamakları

1. Kuralların gerekliliğini öğrencilerle tartışmak,
2. Kuralların listesini oluşturmak,
3. Kurallara uymayı kabul etme ve içselleştirme,
4. Kurallara uymaya rehberlik etme ve gözden geçirme.

Sınıf kurallarının tanıtımında kullanılacak yollar şunlardır

- * Kuralları Sunma.
  - Kurallar olumlu ve olumsuz örneklerle açıklığa kavuşturma.
  - Yeni kural ekleme veya kuralları değiştirmeye yönelik öneriler hakkında soru sorma.
  - Listelenen kuralları gösterme.
  - Öğrencilere düzenli bir şekilde kuralları hatırlatma.
  - Öğrencilerde açık bir güven sağlama.
  - Kurallara olan bağlılığın olumlu sonuçlarını vurgulama.
  - Kurallarla davranışlar arasındaki tutarlılığın sağlanmasına dikkat etme.

DISİPLİN MODELLERİ

1. Canter Modeli (Etkin Disiplin): Bütün öğrencilerden aynı başarıları bekleme

Hatalı davranışa tolerans yok

Ödül-ceza odaklı

Öğrenci Kurallara uymaya zorlanmalıdır.

2. Glasser Modeli: Öğrenci davranışlarının sorumluluğunu üstlenmelidir.

Öğrenciye rehberlik öğretmenin görevidir

Hatalı davranışlarda özür kabul edilmemelidir

Her davranışın altında bir gereksinim yatmaktadır

Problemlerin ortaya çıkması için sınıf toplantılarını kullan

3. Kounin Modeli: Grup yönetimi ve dalga etkisi

Sert fiziksel tehditlerden kaçınma

Derse katılımı sağlamak önemlidir

4. Davranışçı model: Ödül-ceza odaklıdır.

5. Etkili Öğretmenlik Eğitimi Modeli(Gordon 1974): Öğretmen-öğrenci arasında

olumlu ilişki

Anlayışlı davranışlar

Problemin kaynağına ulaşma

Kazan-kazan yöntemi

Sen yerine ben mesajı

Kesinlikle ceza yok

6. Mantıksal Sonuçlar Modeli (Dreikurs): Amaç öz disiplini geliştirmek

Öğrencinin kendi davranışlarından kendisinin sorumlu olduğunu öğretmek

Yaşayarak öğrenme uygulamaları

Öğrenci davranışlarının altında "ait olma" gereksinimi yatmaktadır

İnsan hakları ve insan değerleri önemlidir

Eşitlik ve saygı duyguları

KAYNAK: Erkan TABANCALI, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri

<https://avesis.yildiz.edu.tr/resume/downloadfile/tabanca?key=39755e62-51e3-4f25-b2b9-f38ff8d1967d>